

به نام خدا

نقش باورهای فراشناختی در پیش بینی عملکرد تحصیلی دانش آموزان

مؤلف :

میینا وظیفه شناس میاندهی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه : وظیفه‌شناس، مینا، ۱۳۷۳-

عنوان و نام پدیدآور : نقش باورهای فراشناختی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان / مولف مینا وظیفه‌شناس میاندی.

مشخصات نشر : ارسطو (سامانه اطلاع‌رسانی چاپ و نشر ایران) ، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری : ۸۱ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۰۸-۹

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه:ص.۷۴-۸۱

موضوع : پیشرفت تحصیلی

ترس از امتحان

فراشناخت

Promotion (School)

Test anxiety

Metacognition

Students -- Mental health

شاگردان -- بهداشت روانی

رده بندی کنگره : LB۳۰۶۳

رده بندی دیویی : ۳۷۱/۲۸

شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۱۷۱۳۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

نام کتاب : نقش باورهای فراشناختی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان

مولف : مینا وظیفه‌شناس میاندی

ناشر : ارسطو (سامانه اطلاع‌رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه‌آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ : اول - ۱۴۰۲

چاپ : زبرجد

قیمت : ۶۶۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان :

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۰۸-۹

تلفن مرکز بخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

فصل اول	۵
کلیات	۵
مقدمه	۶
اهمیت موضوع	۱۲
فصل دوم	۱۵
مبانی نظری	۱۵
بخش اول: گستره نظری	۱۶
عملکرد تحصیلی	۱۶
بررسی مفهوم عملکرد تحصیلی	۱۶
مبانی نظری عملکرد تحصیلی	۲۱
عوامل مهم تأثیر گذار بر عملکرد تحصیلی	۲۳
متغیرهای مرتبط با عملکرد تحصیلی	۲۹
۲- باورهای فراشناختی	۳۸
راهبردهای فراشناختی	۴۹
تمایز راهبردهای شناختی و فراشناختی	۵۲
ضرورت آموزش راهبردهای فراشناختی	۵۴
اضطراب امتحان	۵۵
تعریف اضطراب امتحان	۵۵

۵۸.....	تاریخچه اضطراب امتحان.....
۶۰.....	عوامل مؤثر در بروز اضطراب.....
۷۱.....	سبب شناسی اضطراب امتحان.....
۷۲.....	ویژگیهای جمعیت شناختی.....
۷۴.....	منابع و مآخذ.....

فصل اول

کلیات

مقدمه

از عوامل اساسی توسعه پایدار و همه‌جانبه، توجه ویژه به جمعیت جوان به ویژه دانش‌آموزان به عنوان قشر صاحب تفکر و اندیشه است. پرورش استعدادها و قابلیت‌های دانش‌آموز هماهنگ با نیازها و تحولات جامعه می‌تواند زمینه تحقق اهداف تعریف شده آرمانهای یک ملت را فراهم سازد. بدون تردید مولفه‌های متنوع و متعدد، هم از نظر کمی و هم به لحاظ کیفی، دانشجویان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. رسیدن به عملکرد تحصیلی مطلوب یکی از مهمترین راه‌کارهای توسعه استعدادها و قابلیت‌های دانش‌آموزان است. همچنین، ارزشیابی مداوم و مستمر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در طول تحصیل و بررسی عوامل مرتبط با آن یکی از ارکان ضروری و اجتناب‌ناپذیر کیفیت نظام آموزشی است. توجه به این امر چیزی است که در تمام دنیا در راس برنامه‌های توسعه آموزشی مدنظر قرار می‌گیرد. همچنین، از جمله مهمترین نگرانی‌های اساتید و مسئولین آموزشی دانشگاه‌ها و خانواده‌های دانشجویان، عملکرد تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی آنها است. نقطه مقابل عملکرد تحصیلی، افت تحصیلی است که بر اساس مطالعات متعدد، تأثیر بسزایی در سرنوشت فرد داشته و همچنین هزینه‌گزافی به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند. در ایران، این امر از مهمترین مشکلات کنونی نظام آموزشی است و هر ساله ده‌ها میلیارد ریال از بوجه کشور را هدر می‌دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه‌های جامعه (نیروی انسانی) بی‌ثمر می‌مانند. بنابراین توجه به عواملی که منجر به عملکرد تحصیلی مطلوب می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

عملکرد تحصیلی عبارت است از موفقیت فراگیران در یک یا چند موضوع درسی (مثل درک، فهم خواندن یا محاسبه عددی)، چنین پیشرفت هایی توسط آزمون های میزان شده تحصیلی اندازه گیری می شود. هم چنین این اصطلاح بر پیشرفت فرد در کلاس، آن طور که در کار مدرسه ارزیابی می شود دلالت دارد (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۷). در تعریف دیگر آمده است که عملکرد تحصیلی با معلومات یا مهارت های اکتسابی عمومی یا خصوصی در موضوع های درسی که معمولاً به وسیله آزمایش ها یا نشانه هایی، یا هر دو، که معلم برای دانش آموزان وضع می کنند اندازه گیری می شود (مرزبان، ۱۳۹۷). پس با توجه به تعاریف فوق می توان گفت که عملکرد تحصیلی، اصطلاحی است که به مقدار یادگیری و معلومات به دست آمده در فرآیند یاددهی که توسط آزمون های پیشرفت تحصیلی مورد سنجش و آموزش قرار گرفته، اشاره دارد و نهایتاً براساس میزان پیشرفت حاصل شده می توان به قضاوت و تصمیم گیری پرداخت. متغیرهای چندی می توانند با عملکرد تحصیلی دانش آموزان مرتبط باشند که در این بین نقش باورهای فراشناختی و اضطراب امتحان قابل توجه است. بر این اساس هدف پژوهش حاضر تعیین نقش باورهای فراشناختی و اضطراب امتحان در پیش بینی عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان صومعه سرا بود.

آموزش دانش آموزان با هدف پیشرفت آن ها در زمینه تحصیلی صورت می گیرد. مطالعه عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی مسئله ای پیچیده است، چرا که این یک عنصر چند بعدی است و به گونه ای بسیار ظریف به رشد جسمی، اجتماعی، شناختی و عاطفی دانش آموزان مربوط است. منظور از پیشرفت تحصیلی، پیشرفت یا عدم پیشرفت در

کسب و یادگیری مجموعه مطالبی است که تحت عنوان درس یا مواد درسی در طول یک سال تحصیلی به دانش‌آموزان ارائه می‌شود (سیف، ۱۳۸۶).

پژوهش‌های پیشین بیشتر بر روی تاثیر توانایی‌های ذهنی و شناختی بر پیشرفت تحصیلی تاکید می‌کردند؛ اما به مرور زمان مشخص شد که هر چند توانایی‌های ذهنی و شناختی تا اندازه‌ای با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد و تا حدی پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند، اما تنها کلید پیش‌بینی موفقیت تحصیلی نیستند. به همین دلیل محققان در سال‌های اخیر متوجه یکسری از عوامل غیر شناختی شده‌اند که می‌توانند در پیشرفت تحصیلی و به طور کلی موفقیت موثر باشند (جوانمرد و پور قهرمانی، ۱۳۹۴).

بنابراین، یکی از راهکارها موفقیت در تحصیل شناخت عملکرد تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن است. در این بین نقش باورهای فراشناختی بارز است (زارعی و خشوعی، ۱۳۹۵). باورهای فراشناختی^۱ عبارت از دانش انسان درباره فرایندهای شناختی خود و نحوه استفاده بهینه از آنها برای دستیابی به اهداف مورد نظر است. بنابراین، باورهای فراشناختی حاوی فرایندها و راهبردهایی است که شناخت را ارزیابی، نظارت یا کنترل می‌کند (ولز و کارت‌رایت-هاتن،^۲ ۲۰۰۴). در تعریفی دیگر، اصطلاح فراشناخت را به دانش ما درباره فرایندهای شناختی خودمان و چگونگی استفاده بهینه از آنها برای رسیدن به هدف‌های یادگیری بیان کرده‌اند. برخی از محققان فراشناخت را کسب آگاهی و شناخت از نقاط ضعف و قوت و فعالیت شناختی خود می‌دانند که فرد را در جریان فعالیت‌های شناختی راهنمایی می‌کند. بنابراین، فراشناخت به معنای آگاهی از یادگیری

۱. metacognitive skills

۲. Wells & Gtwright- Haton

خویشتن و نظارت بر آن است. همچنان که راهبردهای شناختی راهبردهای یادگیری اند؛ راهبردهای فراشناختی تدابیری برای نظارت بر راهبردهای شناختی و هدایت آنها هستند (مونتاگو، ۲۰۰۸).

بنابراین با داشتن آگاهی از تفکرات بهتر می توان موقعیت های بیرونی را کنترل کرد و این امر موجب افزایش عملکرد تحصیلی می شود (اوتانی و هیساکا، ۲۰۱۸). بر اساس دیدگاه نظری مذکور، در پژوهش های مختلف رابطه مثبت باورهای فراشناختی و نقش باورهای فراشناختی در پیش بینی اعمال کاری رفتاری، اعمال کاری در تصمیم گیری، اعمال کاری عمومی، و اعمال کاری تحصیلی تأیید شده است (فریمن و همکاران، ۲۰۱۷). در این راستا، کنواس^۴ (۲۰۱۲) نشان داد که بین فراشناخت با خودنظم جویی و خودکارآمدی، ارتباط مثبت وجود دارد؛ و آگاهی از راهبردهای شناختی و فراشناختی، باعث بهبود یادگیری و عملکرد تحصیلی می شود. همچنین، مرزبان (۱۳۹۷) پژوهشی را با عنوان رابطه بین باورهای فراشناخت و باورهای خودکارآمدی با اضطراب امتحان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام داد. نتایج حاکی از آن است که بین باورهای فراشناخت با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همینطور، سلیمی (۱۳۹۷) پژوهشی را با عنوان بررسی رابطه فراشناخت با درک مطلب خواندن در دانش آموزان دوره راهنمایی انجام داد. یافته ها نشان داد که فراشناخت با درک مطلب خواندن در هر دو جنس دختر و پسر رابطه مثبت بالایی دارد. همچنین ۲۳ درصد درک مطلب خواندن از طریق ارزشیابی

۱. Montague

۲. Ohtani & Hisasaka

۳. freeman & Et,all

۴. Knouse

تیین می شود و متغیر فراشناخت در کل می تواند ۳۸ درصد تغییرات درک مطلب را تبیین نماید.

از دیگر متغیرهای مرتبط با عملکرد تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان، اضطراب امتحان است (وندرامبزو همکاران؛^۱ ۲۰۱۳). اضطراب امتحان به عنوان پاسخی رفتاری، هیجانی و شناختی که احساس های منفی را در مورد امتحان برمی انگیزد تعریف می شود؛ این پاسخهای جسمانی و شناختی منجر به شناختها و احساس های منفی در مورد موقعیت های امتحان می شود (الایسی؛^۲ ۲۰۱۴). از زمانی که افراد وارد سیستم آموزشی می شوند نمرات آزمونها تعیین کننده دستیابی افراد به فرصتها و اکتساب امتیازات تحصیلی و حرفه ای است (گلدشتاین؛^۳ ۲۰۱۷). بنابراین شرکت در آزمون ها همواره با اضطراب همراه است. شیکده عنوان کرد که تقریباً ۸۹٪ از دانشجویان از سطحی از اضطراب رنج می برند. دانشجویان با اضطراب امتحان بالا زمانی که در یک موقعیت امتحان قرار می گیرند در فراخوانی اطلاعات مربوطه دچار ناتوانی می شوند (مورای؛^۴ ۲۰۰۷). نتایج پژوهش های مختلف حاکی از آن است که میزان شیوع اضطراب امتحان در دختران بیشتر از پسران است و دختران اضطراب امتحان را با شدت بیشتری تجربه می کنند (اکبری و همکاران، ۱۳۹۰؛ رسولی و همکاران، ۱۳۹۰). برای مثال پوتون و دلی^۵ (۲۰۱۴) میزان اضطراب

۱. Test anxiety

۲. Von der Embse & Et, all

۳. Olabisi

۴. Goldstein

۵. Shaked

۶. Murray

۷. Putwain & Daly